

Dato: 15.06.2018
Deres ref: 18/1250
Vår ref: 18/00467 ghs

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 03 246
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Høring NOU 2018:7 Statistikklovutvalget

Vi viser til høringsbrev datert 23.03.2018. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har med interesse lest *NOU 2018:7 Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå*. Utredningen er etter vår mening et godt og grundig arbeid. Vi har følgende synspunkter på de forslagene som er lagt fram.

Utvalget foreslår at det bør innføres et nasjonalt program for offisiell statistikk.

NIBIO slutter seg til dette forslaget. Vi mener et nasjonalt program vil bidra til bedre samordning av statistikkproduksjonen, tydeliggjøre hva som er offisiell statistikk (til forskjell fra annen statistikk), gi grunnlag for et enhetlig kvalitetssystem, og bidra til å definere og tydeliggjøre roller og oppgavefordeling mellom etatene. Vi vil understreke betydningen av at et nasjonalt statistikkprogram ivaretar behovet for kontinuitet og langsiktighet i statistikkproduksjonen og balanserer dette mot ønsker om utvikling av ny statistikk og tilpassing av statistikken til nye anvendelser.

Utvalget foreslår at all produksjon av offisiell statistikk underlegges de samme kvalitetskrav.

Vi slutter oss til dette, men vil samtidig peke på at SSB vil få en sentral rolle i kvalitetsarbeidet. Ikke minst vil små statistikkprodusenter i denne sammenheng ha behov for å støtte seg på SSBs kompetanse. Dette vil kreve at SSB har nødvendig kapasitet og ressurser til å følge opp kvalitetsarbeidet som en del av samfunnsoppdraget, også utenfor egen institusjon.

Utvalget foreslår at SSB skal være sentral statistikkmyndighet med ansvar for samordning av statistikkproduksjonen, blant annet gjennom å utarbeide et nasjonalt statistikkprogram, ha en lovfestet lederrolle i Statistikkrådet og lede kvalitetsarbeidet.

NIBIO mener at det er naturlig at SSB skal være sentral statistikkmyndighet, med de oppgavene som utvalget beskriver, og slutter seg til dette forslaget.

Utvalget foreslår at datamaterialet SSB samler inn og bearbeider for statistikkformål, i større grad bør gjøres tilgjengelig for analyseformål utenfor SSB.

NIBIO mener, i tråd med utvalgets forslag, at forskningsinstitusjoner med dokumentert evne til å håndtere data på en sikker måte bør få lettere og enklere tilgang til slike data. Prisen for tilgang bør dekke tilleggskostnadene SSB har for å gjøre data tilgjengelig. Det er også viktig at prisingen er forutsigbar. NIBIO mener videre at det er behov for å klargjøre kriteriene for «dokumentert evne til å håndtere data på en sikker måte».

NIBIO

Utvalget mener det bør bli mulig for offentlige myndigheter med statistikk- og analysebehov å få tilgang til mer data enn i dag.

NIBIO er enig i dette og vil i den forbindelse peke på at SSB iblant tilrettelegger data avlevert av andre myndigheter før disse benyttes i byråets statistikkproduksjon. I dag er det slik at tredjepart som benytter de samme dataene og henter disse fra dataeier ofte må gjøre samme tilrettelegging som SSB utfører. Det vil da være kostnadseffektivt om SSB (når den etat som forvalter originaldata tillater det) kan gi tredjepart tilgang til ferdig tilrettelagte data. Offentlig sektor totalt vil da unngå å utføre samme tilrettelegging av datasettet flere ganger.

Utvalget foreslår at SSB og andre statistikkprodusenter må sikres den nødvendige, faglige uavhengighet. Utvalget vil legge det europeiske regelverket til grunn for offisiell statistikk og utvide dette til å gjelde SSBs forskning og analyser. Utvalget presiserer at uavhengighet gjelder hvordan oppgavene løses, ikke hvilke oppgaver etatene skal utføre.

NIBIO støtter utvalgets vurdering og mener at faglig uavhengighet er nødvendig, både for statistikkproduksjon og for forskning og analyser. NIBIO deler utvalgets oppfatning om at faglig uavhengighet først og fremst gjelder hvordan oppgavene løses, ikke hvilke oppgaver etaten pålegges av overordnet myndighet.

Faglig uavhengighet må også være et grunnleggende prinsipp med hensyn til oppgaver SSB tar på seg i oppdragsmarkedet. I dette markedet må SSB i tillegg ha en frihet til å avvise oppdrag. Samtidig kan det være behov for å legge overordnede føringer for hvilke oppgaver SSB bør ta i oppdragsmarkedet. Vi kommer tilbake til dette nedenfor.

Utvalget foreslår at dagens styre i Statistisk sentralbyrå erstattes med et råd. Dette er et spørsmål om hvordan SSB skal styres.

NIBIO har ingen synspunkter på dette.

Utvalget foreslår å videreføre forskning og analyse som understøtter statistikkproduksjonen og retter seg mot sentralforvaltningen og regjeringen, Stortinget og partene i arbeidslivet og allmenheten.

NIBIO mener det er nødvendig at SSB driver metodeforskning og forskningslignende utviklingsarbeid som understøtter statistikkproduksjonen. NIBIO mener også at det er fornuftig at SSB driver forskning, analyser og utredningsarbeid som øker informasjonsverdien av data som ligger til grunn for statistikkproduksjon, men at dette må begrenses til byråets kjerneområder. Vi oppfatter disse kjerneområdene til å være økonomisk statistikk og demografi.

NIBIO vil påpeke at kombinasjonen av å være både statistikkprodusent og forsknings- og utredningsinstitutt krever en gjennomarbeidet strategi med tydelig rolle- og oppgavebeskrivelse. Ved å bygge opp forsknings- og analysekapasitet blir SSB avhengig av å generere eksterne inntekter på de fagområdene hvor kapasiteten økes. Dette kan føre til en utilsiktet vridning av den faglige virksomheten vekk fra kjerneoppgavene. Det kan også gi en nasjonal konkurransesituasjon der det utvikles små, fragmenterte fagmiljøer med liten faglig dybde og begrenset evne til nyskaping. Faren for dette er spesielt til stede dersom byråets statistikkavdelinger utvikler egen forsknings- og analysekapasitet på områder der SSB har oppgaver som statistikkprodusent, mens det allerede er etablerte miljøer utenfor SSB som driver forskning og analyse innenfor de samme fagområdene.

NIBIO mener det er viktig at forsknings- og analysevirksomheten i SSB avgrenses til veldefinerte og godt begrunnede fag- og saksområder knyttet til byråets kjerneoppgaver. På alle fagområder

NIBIO

hvor SSB har statistikkproduksjon må SSBs rolle og oppgaver beskrives, og det må gjøres en grenseoppgang mot andre offentlige og private aktører med hensyn til forskning og analyseoppgaver innenfor fagområdet. NIBIO slutter seg i denne sammenheng til utvalget når det påpeker at det må utvises *stor aktsomhet* dersom SSB kommer i konkurranse med andre virksomheter som kan levere tilsvarende anvendt forskning. Med hensyn til forsknings- og analysevirksomheten i SSB mener NIBIO generelt at det vil være viktig å ha

- en avklart rolledeling mellom SSB og andre etater og bedrifter
- en gjennomarbeidet strategisk vurdering av – og begrunnelse for – hvilke forskningsoppgaver og oppdrag som ligger innenfor SSBs virkeområde
- en økonomimodell og et økonomistyringssystem som dokumenterer at det ikke foregår kryss-subsidiering mellom «statsoppdrag» og oppdragsvirksomhet
- et prissystem der priser på forskning og andre oppdrag utarbeides etter samme prinsipp som i forskningsinstituttene
- likebehandling av institusjonens egne, og konkurrerende forsknings- og analysemiljøer med hensyn til tilgang til data som samles inn gjennom institusjonens «statsoppdrag»

Det ligger i de internasjonale kravene til statistikkproduksjon at den skal ha en klar hjemmel, slik SSB har i Statistikkloven. Vedrørende hjemmel for innsamling av data til statistikkformål skriver utvalget at statistikkprodusenter utenfor SSB i all hovedsak benytter opplysninger innhentet for andre formål, og hjemlet i annet lovverk enn statistikkloven, i sin statistikkproduksjon. Utvalget ser derfor ikke behov for en generell hjemmel til å ilegge opplysningsplikt for statistikkformål.

NIBIO mener at utvalget her overser behovet for hjemmel for «registreringsrett». Dette er et behov for hjemmel som oppstår når data til statistikkformål hentes inn gjennom registreringer som utføres på valgte lokaliteter uten at det nødvendigvis foreligger et samtykke fra grunneier. Et eksempel er målinger som utføres i skog, som grunnlag for nasjonal skogstatistikk (Landsskogtakseringen). Registreringene er hjemlet i årlige budsjettvedtak. Dette oppleves som en «svak» hjemmel. I den forstand at den må gjentas hvert år og kan være sårbar i forhold til redaksjonelle justeringer i proposisjonsteksten. Utvalget har rett i at det neppe er behov for en generell hjemmel for opplysningsplikt, men holder fast ved at spørsmålet om hjemling av datafangst for statistikkproduksjon fortsatt er aktuelt. SSB bør, som nasjonal statistikkmyndighet, følge opp dette spørsmålet med sektordepartementene der problemstillingen er aktuell.

NIBIO mener Statistikkrådet har hatt en positiv funksjon med hensyn til samordning og kvalitetsarbeid.

Utvalgets foreslår å formalisere denne rollen. Det foreslås en løsning med delvis roterende medlemskap, samt at medlemskapet skal være institusjonelt og ikke personlig.

NIBIO slutter seg til dette. Samtidig vil vi påpeke at det ved delvis roterende medlemskap er viktig at alle berørte samfunnssektorer er representert (at det f.eks. til enhver tid er en representant for landbrukssektoren i Statistikkrådet). Videre må det påligge SSB som statistikkmyndighet og koordinerende etat å følge opp de statistikkprodusentene som ikke er tilstede i Statistikkrådet, med sikte på god samordning og kontinuerlig kvalitetsarbeid i den offentlige statistikkproduksjonen.

Med vennlig hilsen

Divisjonsdirektør
/Kart og statistikkdivisjonen/

Geir-Harald Strand
Fag- og forskningskoordinator

